

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Ольга КОЗЛОВА

"02" вересня 2025 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Микола ІВАНІВ

Протокол засідання кафедри
рослинництва та агроінженерії ХДАЕУ
від «27» серпня 2025 року № 1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ БАШТАННИЦТВО

Рівень вищої освіти – перший бакалаврський рівень

Освітня програма – Садівництво та виноградарство

Спеціальність – 203 Садівництво та виноградарство

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Кропивницький – 2025

1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Баштанництво.
Факультет	Агрономічний.
Назва кафедри	Кафедра рослинництва та агроінженерії.
Викладач	<i>Сидякіна Олена Вікторівна</i> <i>Посада:</i> доцент <i>Вчене звання:</i> доцент <i>Науковий ступінь:</i> кандидат с.-г. наук <i>Профайл викладача:</i> http://www.ksau.kherson.ua/agro/kafgenetyky.html <i>Тематика науково-дослідної роботи:</i> покращення родючості ґрунтів, обґрунтоване застосування органічних і мінеральних добрив, шляхи підвищення продуктивності сільськогосподарських культур.
Контактна інформація	м. Херсон, Херсонський державний аграрно-економічний університет, головний учбовий корпус, вул. Стрітенська, 23, ауд. 46-А. +38 (050) 5030374; E-mail: sydiakina_o@ksaeu.kherson.ua
Графік консультацій	Онлайн консультація через Zoom, Viber, Telegram, WhatsApp щосереди з 15.00 до 17.00.
Програма дисципліни	Баштанництво.
Мова викладання	Українська.

2. Анотація курсу

Анотація курсу	"Баштанництво" - дисципліна підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати практичні завдання і проблеми з питань вирощування баштанних культур як цінної продукції харчування населення та сировини для переробної промисловості. Плоди баштанних культур є важливим джерелом вітамінів, мінеральних солей, органічних кислот та інших важливих речовин, які сприятливо впливають на обмінні процеси в організмі людини.
Інформаційний пакет дисципліни	http://dSPACE.ksau.kherson.ua:8888/course/view.php?id=860#section-11

3. Мета та завдання курсу

Мета викладання дисципліни	Метою викладання курсу є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок з питань ефективного впровадження у виробництво технологій вирощування баштанних культур, які забезпечать одержання високого рівня врожайності з високими показниками якості плодів за одночасного збереження та відтворення родючості ґрунтів.
Завдання вивчення дисципліни	<p>Основними завданнями навчальної дисципліни «Баштанництво» є:</p> <ul style="list-style-type: none">– опанування теоретичних знань з питань морфології і біології баштанних культур, їх реакції на чинники зовнішнього середовища;– набуття практичних навичок ефективного використання сучасних технологій вирощування баштанних культур та способів поліпшення якості баштанницької продукції. <p>В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none">– сучасний стан і перспективи розвитку баштанницької галузі;– морфологічні ознаки та біологічні особливості баштанних культур;– адаптивність баштанних культур до чинників зовнішнього середовища;– сучасні технології вирощування баштанних культур у різних агрокліматичних зонах України за одночасного збереження родючості ґрунтів;– способи одержання високоякісної й екологічно чистої баштанницької продукції; вміти:– оцінювати потенційні можливості сучасних сортів і гібридів з метою обґрунтованого їх використання через оптимізовані технології вирощування;– розробляти, удосконалювати і реалізовувати прогресивні технології вирощування баштанних культур;– здійснювати біологічний контроль за станом посівів баштанних культур і керувати процесами формування врожаю;– забезпечувати високу економічну ефективність упровадження технологій вирощування баштанних культур і їх екологічну чистоту та безпечність в різних ґрунтово-кліматичних умовах України.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті вивчення курсу	
Загальні	<p>ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 10. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>ЗК 12. Розуміння вимог до діяльності за спеціальністю, зумовлених забезпеченням сталого розвитку України.</p>
Спеціальні (фахові)	<p>ФК 1. Здатність обирати та використовувати базові знання зі спеціалізованих підрозділів аграрної науки (плодівництво, овочівництво, виноградарство, ягідництво, грибівництво, рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, ґрунтознавство, механізація, захист рослин).</p> <p>ФК 2. Здатність використовувати навички з вирощування посадкового матеріалу плодових, ягідних культур і винограду, розмноження овоче-баштанних рослин у відкритому і закритому ґрунті та грибів.</p> <p>ФК 3. Здатність використовувати на практиці основні біологічні і агротехнологічні концепції, правила і теорії, пов'язані з плодовими, овочевими рослинами і виноградом.</p> <p>ФК 5. Здатність оцінювати, інтерпретувати і синтезувати теоретичну інформацію та практичні виробничі і дослідні дані в області садівництва та виноградарства.</p> <p>ФК 7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин, з урахуванням їхніх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.</p>
Програмні результати навчання (ПР)	
Програмні результати навчання (ПР)	<p>ПР 6. Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін.</p> <p>ПР 8. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності плодоовочевих агроценозів із збереженням природного різноманіття.</p> <p>ПР 9. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі садівництва та виноградарства.</p> <p>ПР 13. Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування овоче-баштанної продукції та грибів відповідно до діючих вимог.</p> <p>ПР 17. Розуміння фундаментальних основ і використання практичних навичок вирощування плодових, овочевих культур і винограду.</p>

5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2025-2026
Семестр	Восьмий.
Курс	Четвертий.
Обов'язкова компонента / Вибіркова компонента	Обов'язкова компонента (ОК 13).
Пререквізити	Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Баштанництво» є такі освітні компоненти ОП: агрохімія (ОК 11), генетика (ОК 16), гербологія (ОК 17), ґрунтознавство з основами геології (ОК 18), ентомологія (ОК 19), землеробство (ОК 21), МЕА с.-г. виробництва (автоматизація та електрифікація с.-г. виробництва: трактори і автомобілі) (ОК 24), рослинництво (ОК 28), селекція та насінництво плодово-ягідних культур (ОК 29), Стандартизація, зберігання та переробка плодоовочевої та ягідної продукції (ОК 31), фітопатологія (ОК 34).
Постреквізити	Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення дисципліни «Баштанництво»: дисципліни другого (магістерського) рівня вищої освіти.

6. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин.
Лекції	22 години.
Практичні / Семінарські	22 години.
Самостійна робота	46 годин.
Форма підсумкового контролю	Залік.

7. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Технічне та програмне забезпечення	Навчальна дисципліна передбачає можливість застосування технічних засобів навчання: мультимедійні дошки, мультимедійні проектори, рідкокристалічні та плазмові панелі, комп'ютери.
Обладнання	Наочні посібники, лабораторне обладнання, технічні засоби навчання.

8. Політика курсу

Загальні вимоги	Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал, активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговореннях дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Заохочується робота у наукових гуртках, підготовка тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей, участь у конкурсах наукових робіт та інше.
Політика щодо дедлайнів і перескладання	Письмові роботи, надані з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів). Перескладання відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі, які були відсутніми на лекційному або практичному занятті, конспектують та опрацьовують пропущений матеріал самостійно. Крім того, залежно від тематики пропущеного заняття, необхідно виконати індивідуальні завдання, що визначаються викладачем і забезпечують необхідну глибину знань з пропущеної теми. Відпрацювання пропущених занять є необхідною умовою допуску до підсумкового контролю знань з дисципліни. За об'єктивних причин навчання може
Політика щодо виконання завдань	Позитивно оцінюються відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність. Під час підготовки до практичних занять, виконання самостійної роботи необхідно спиратись на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення тем дисципліни.
Академічна доброчесність	Роботи здобувачів є виключно оригінальним дослідженням чи міркуванням. Будь-яке списування або плагіат (використання, копіювання підготовлених завдань та/або розв'язання задач іншими здобувачами) тягне за собою анулювання зароблених балів. Використання друкованих та електронних джерел інформації під час підсумкового контролю, виконання тестових завдань заборонено. Списування під час контрольних, тестових робіт заборонено.

9. Структура курсу

№ теми	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лж	лаб.	сем. / пр.	СР	
1	Лекція 1	Історія розвитку баштанництва в Україні.	2				
	СР 1	1. Походження та історія кавуна: від дикої рослини до популярного плоду. 2. Історія дині: від дикого багатогранника до солодкого соковитого плоду. 3. Гарбуз: від лікарської рослини до основи гарбузових страв. 4. Культурні та релігійні обряди, пов'язані з кавуном, динею та гарбузом. 5. Кавун, диня та гарбуз у мистецтві та літературі.				4	4
2	Лекція 2	Господарське значення та зони виробництва баштанних культур.	2				
	СР 2	1. Роль кавуна, дині та гарбуза в харчуванні різних народів світу. 2. Вплив кавуну, дині та гарбуза на здоров'я та благополуччя людини. 3. Використання кавунової, динної та гарбузової шкірок в народній медицині та косметології. 4. Перспективи використання кавуна, дині та гарбуза в майбутньому.				4	4
3.	Лекція 3	Ботанічне визначення та загальна характеристика баштанних культур.	2				
	ПР 1	Ботанічна характеристика кавуна.			2		5
	ПР 2	Ботанічна характеристика дині.			2		5
	СР 3	1. Сучасний стан виробництва кавуна в Україні. 2. Сучасний стан виробництва дині в Україні. 3. Сучасний стан виробництва гарбуза в Україні. 4. Сучасний стан виробництва кабачків в Україні. 5. Сучасний стан виробництва патисонів в Україні.				4	4
4.	Лекція 4	Морфологічні та біологічні особливості окремих видів баштанних культур.	2				
	ПР 3	Морфобіологічні особливості кавуна.			2		5
	ПР 4	Морфобіологічні особливості дині.			2		5
	СР 4	1. Сучасний стан виробництва кавуна у світі. 2. Сучасний стан виробництва дині у світі. 3. Сучасний стан виробництва гарбуза у світі. 4. Сучасний стан виробництва кабачків у світі. 5. Сучасний стан виробництва патисонів у світі.				4	4

5.	Лекція 5	Нішеві баштанні культури.	2				
	ПР 5	Морфобіологічні особливості гарбуза.			2		5
	СР 5	1. Сучасний стан виробництва нішевих баштанних культур в Україні. 2. Сучасний стан виробництва нішевих баштанних культур у світі.				4	4
6.	Лекція 6	Технологія вирощування кавуна.	2				
	ПР 6	Морфобіологічні особливості кабачка.			2		5
	СР 6	Технології вирощування кавунів у різних регіонах світу.				4	5
7.	Лекція 7	Технологія вирощування дині і гарбуза.	2				
	ПР 7	Цукіні: корисні і небезпечні властивості, порівняльна характеристика з кабачком,			2		5
	СР 7	1. Технології вирощування динь у різних регіонах світу. 2. Технології вирощування гарбузів у різних регіонах світу.				4	4
8.	Лекція 8	Хвороби і шкідники баштанних культур.	2				
	ПР 8	Морфобіологічні особливості патисону і крукнеку.			2		5
	СР 8	1. Причини поширення хвороб та шкідників у посівах баштанних культур. 2. Застосування профілактичних заходів для запобігання поширенню хвороб і шкідників баштанних культур. 3. Інноваційні методи боротьби з хворобами та шкідниками баштанних культур. 4. Використання біологічних засобів контролю хвороб та шкідників баштанних культур. 5. Вплив кліматичних умов на поширення хвороб та шкідників баштанних культур. 6. Методи інтегрованого управління хворобами та шкідниками баштанних культур. 7. Перспективи досліджень у галузі контролю хвороб та шкідників баштанних				4	4
9.	Лекція 9	Особливості зберігання та переробки баштанних культур.	2				
	ПР 9	Морфобіологічні особливості нішевих баштанних культур.			2		5
	СР 9	1. Вплив умов зберігання на якість та тривалість зберігання баштанних культур. 2. Основні методи зберігання баштанних культур: холодильне зберігання, сушіння, консервування. 3. Оптимальні умови зберігання різних видів баштанних культур. 4. Проблеми, що виникають під час зберігання баштанних культур та шляхи їх вирішення. 5. Технології переробки баштанних культур: виробництво соків, консервів, сушка, виробництво пюре. 6. Якість та безпека продуктів переробки баштанних культур.				4	4

		7. Сучасні технології переробки баштанних культур: морозильна сушка, вакуумна упаковка, екстракція. 8. Використання баштанних культур у кулінарії та створення нових продуктів. 9. Перспективи розвитку зберігання та переробки баштанних культур.					
10	Лекція 10.	Насінництво баштанних культур.	2				
	ПР 10	Використання сучасних технологій в насінництві баштанних культур: біотехнології, молекулярна селекція, генетична модифікація.			2		5
	СР 10	1. Огляд основних видів баштанних культур і їх значення в насінництві. 2. Вплив факторів середовища на розвиток і розмноження баштанних культур. 3. Методи розмноження баштанних культур: насіннева, вегетативна, генетична. 4. Особливості вирощування насіння баштанних культур: підготовка ґрунту, сівба, догляд, збирання насіння. 5. Селекційна робота з баштанними культурами: вибір сортів, гібридизація, селекційні методи. 6. Проблеми, що виникають при вирощуванні насіння баштанних культур та шляхи їх вирішення. 7. Технології зберігання насіння баштанних культур: умови зберігання, обробка перед зберіганням, контроль якості. 8. Перспективи розвитку насінництва баштанних культур і його значення для сільського господарства.				5	4
11	Лекція 11.	Основи селекції баштанних культур.	2				
	ПР 11	Рішення задач.			2		5
	СР 11	1. Ботанічні особливості баштанних культур і їх значення для селекційної роботи. 2. Методи селекції баштанних культур: класична селекція, мутагенез, генетична інженерія. 3. Вибір сортів баштанних культур для конкретних умов вирощування. 4. Основні критерії оцінки якості насіння баштанних культур. 5. Використання біотехнологій в селекції баштанних культур. 6. Технології вирощування баштанних культур з використанням селекційних досягнень. 7. Перспективи розвитку селекції баштанних культур і її значення для сільського				5	4
Всього за Дисципліною – 90 год.			22		22	46	100

10. Форми і методи навчання

Лекція	Словесні методи навчання: пояснення (інформаційно-повідомлювальне, інструктивне-практичне, пояснювальне-спонукальне, система зображально-виражальних засобів. Словесний метод (лекція - вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу, оглядові лекції з використанням наочного матеріалу, опорного конспекту, лекції візуалізації з використанням мультимедійних технологій. Наочні методи навчання, ілюстрування.
Практичні /Семінарські	Презентації, демонстрація, обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, бесіди, дебати, кейс-методи, роботи в малих групах тощо. Пояснення: інформаційно-повідомлювальне (формулювання мети практичного заняття, ведення записів та оформлення результатів), інструктивне-практичне (ознайомлення здобувачів з обладнанням, пояснення послідовності та процесу виконання роботи). Наочні методи навчання, ілюстрування. Дослідні роботи - пошукові завдання, що передбачають індивідуалізацію навчання. Елементи пошуковості, дослідницької діяльності, ініціативи, допитливості, мислення, спонукання до самостійних пошуків.
Самостійна робота	Словесний метод: наукова, науково-популярна розповідь. Контрольна бесіда (для перевірки засвоєних знань): репродуктивна, евристична, катехізисна. Робота з підручником, літературними джерелами. Наочний метод: демонстрація, презентація. Практичний метод: дослідні роботи. Метод формування пізнавальних інтересів: навчальна, наукова дискусія. Методи контролю: метод усного контролю (основні, додаткові, допоміжні запитання; індивідуальне, фронтальне опитування), метод письмового контролю.

11. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль
Індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, реферат, презентація самостійної роботи студента. Оцінювання знань здобувачів на основі поточного контролю відбувається: а) способом перевірки систематичності та активності роботи здобувача над вивченням програмного матеріалу курсу протягом семестру; б) способом виконання завдань самостійної роботи здобувача
Підсумковий контроль
Формою підсумкового контролю є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якою здобувач отримує залік - 60 балів.

Розподіл балів з дисципліни

Поточне оцінювання (бали)											Підсумкова оцінка
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	
Max 4	Max 4	Max 14	Max 14	Max 9	Max 10	Max 9	Max 9	Max 9	Max 9	Max 9	Max 100

12. Шкала оцінювання

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	Задовільно	не зараховано
35-59	FX	Незадовільно	
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

13. Рекомендована література та інформаційні ресурси.

Основна література	<ol style="list-style-type: none">1. Лимар А. О., Лимар В. А. Баштанництво України. Миколаїв: МДАУ, 2012. 372 с.2. Сич З. Д., Бобось І. М., Федосій І. О. Овочівництво: навч. посіб. К.: ЦП «Компринт», 2018. 405 с.3. Самовол О. П., Кондратенко С. І., Сергієнко О. В. та ін. Овочеві пасльонові та баштанні види рослин: цитогенетичні основи селекції. Київ: Аграрна наука, 2022. 320 с.4. Бобось І. М., Сич З. Д., Комар О. О. Олерографія. К.: ФОП Ямчинський О., 2022. 721 с.5. Гончаренко В. Ю., Парамонова Т. В., Могильна О. М. та ін. Система удобрення овочевих і баштанних культур. Київ: Аграрна наука, 2019. 152 с.
Додаткова	<ol style="list-style-type: none">1. Тетерук О. В. Баштанництво. Методичні вказівки для виконання лабораторно-практичних занять здобувачами денної форми навчання за спеціальністю 201 Агрономія. Херсон, 2021. 32 с. https://cutt.ly/ww0S4Bjw2. Берднікова О. Г., Коломієць В. В. Аналіз технології вирощування кавуна столового в умовах Південного Степу. Сучасна наука: стан та перспективи розвитку у сільському господарстві: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня науки, 10 листопада 2020 р. Херсон, 2020. С. 50-57. https://cutt.ly/5w0S511P3. Кубрак Світлана. Хвороби дині. Агрономія сьогодні. 2023. Вип. 3 (березень). С. 65-67. https://cutt.ly/Tw0S6Pgo4. Бурковецький О. (2023). Формування сортових ресурсів дині звичайної в Україні. Scientific Collection «InterConf». 2023. № 178. С. 291-294. https://is.gd/GC1fY65. Франчук В. Ю., Муляр О. Д. Корисні властивості гарбузів та особливості технології їх вирощування. Ефективність агротехнологій в зоні Полісся України: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (2324 листопада 2023 року). Житомир, 2023. С. 149-152. https://v.gd/P7gAq76. Rico X., Gullón B., Alonso J. L., Yanez R. Recovery of high value-added compounds from pineapple, melon, watermelon and pumpkin processing by-products: An overview. Food Research International. 2020, 132, 109086. https://v.gd/P7gAq77. Egel D. S., Adkins S. T., Wintermantel W. M., Keinath A. P., D'Arcangelo K. N., Parada-Rojas C. H., ... Quesada-Ocampo, L. M. Diseases of Cucumbers, Melons, Pumpkins, Squash, and Watermelons. In Handbook of Vegetable and Herb Diseases Cham: Springer International Publishing. 2022. Pp. 1-105. https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-030-35512-8_33-18. Miceli A., Vetrano F., Torta L. et al. Effect of Mycorrhizal Inoculation on Melon Plants under Deficit Irrigation Regimes. Agronomy. 2023. № 13 (2). P. 1-22. URL: https://www.mdpi.com/2073-4395/13/2/440

Інформаційні ресурси

До складу інформаційних ресурсів навчальної дисципліни входять:

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалаврів спеціальності 203 "СПВ".
2. Баштанництво УКРАЇНИ для фахівців і не тільки... <https://www.facebook.com/groups/871586513398725/>.
3. Овочівництво та баштанництво <https://propozitsiya.com/ua/ovoshchevodstvo-i-bahchevodstvo>.
4. Щоб було солодко. Все про вирощування кавунів та динь <https://superagronom.com/articles/370-schob-bulo-solodko-vse-pro-viroshchuvannya-kavuniv-ta-din>.
5. Вирощуємо кавуни і дині: секрети баштанних <https://gre4ka.info/novyny/69015-vyroshchuiemo-kavuny-i-dyni-sekrety-bashtannykh/>.
6. Баштанні культури: як виростити диню, гарбуз, кавун <https://yaskravaklumba.com.ua/ua/stati-i-video/simena/bahchevye-kultury-kak-vyrastit-dyniu-tykvu-arbuz>
7. Вирощування кавунів: рекомендації <https://apteka-sadivnyka.ua/viroshchuvannya-ta-doglyad-za-kavunami/>.
8. Топ сортів кавуна для кожного регіону України [https://soncesad.com/statti/ovochi/kavuni/kavun-%E2%80%93-smachni-liki-iz-vlasnogo-gorodu-\(zhurnal-sonczesad-%E2%84%96/2021\).html](https://soncesad.com/statti/ovochi/kavuni/kavun-%E2%80%93-smachni-liki-iz-vlasnogo-gorodu-(zhurnal-sonczesad-%E2%84%96/2021).html)